

Kurk 
Lietuvai

 Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

Žiediškumo link: pastato (ar jo elementų) pakartotinio naudojimo skatinimas reguliacinėmis priemonėmis

Projekto vadovė Eglė Kliučinskaitė

Projekto savininkas Artūras Sakalauskas

2025/02/28

ES statybų sektorius¹

- 50 proc.** visų iškastinių žaliavų
- >35 proc.** susidarančių atliekų
- 5-12 proc.** ŠESD kiekvienoje ES valstybėje

¹ Europos Komisijos duomenimis

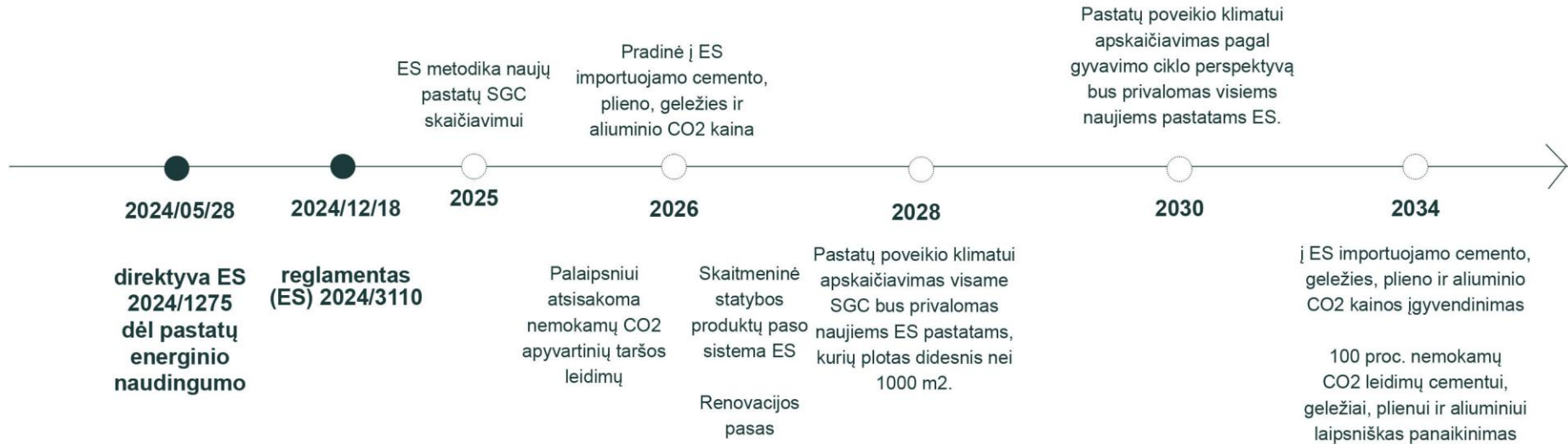




Europa eina žiediško link



Žiedinę ekonomiką Europa renkasi kaip politinį įrankį klimato kaitos valdymui.



Žiediškumo indeksas

antrinių žaliavų panaudojimo rodiklis (angl. CMU)



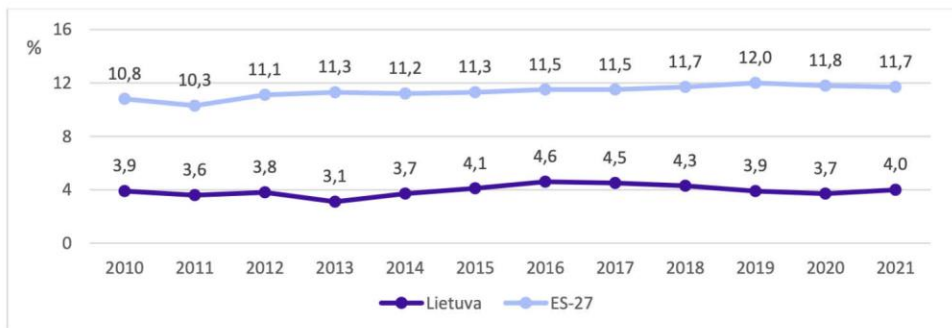
3,9 %

CMU rodiklis
(2023 m.)



11,8 %

CMU rodiklis
(2023 m.)



Lietuvos ir ES žiediškumo indeksas 2010 - 2021 m.,

Šaltinis: Žiediškumo indekso struktūros vertinimas ir poveikio sričių indekso pokyčiui identifikavimas.

Žaliavų suvartojimas



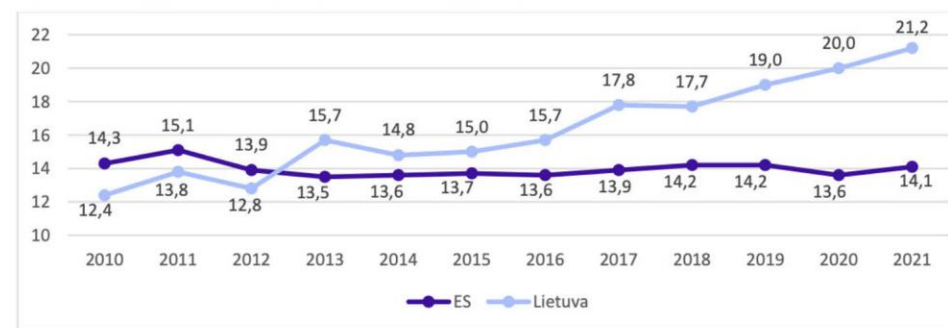
21,2 t

žaliavų tenka vienam
Lietuvos gyventojui
(2021 m.)



14,1 t

ES suvartojamų
žaliavų vidurkis
vienam gyventojui
(2021 m.)



Medžiagų vidaus vartojimas, t / vienam gyventojui 2010 - 2021 m.,

Šaltinis: Žiediškumo indekso struktūros vertinimas ir poveikio sričių indekso pokyčiui identifikavimas.

„Žiedinės ekonomikos principų taikymas statybų sektoriuje tampa svarbiu modeliu, padedančiu skatinti ir palaikyti ekonominį augimą, bet riboti išteklių eikvojimą.“

CIRCULAR ECONOMY

„Visos 27 ES valstybės narės įsipareigojo pasiekti, kad iki 2050 m. ES taptų pirmuoju neutralaus poveikio klimatui žemynu. Tam reikia iki 2030 m. išmetamų teršalų kiekį sumažinti bent 55 proc., palyginti su 1990 m.“

Europos Komisija

Žiedinė statyba Lietuvoje nėra visiškai užmiršta

2023
LIETUVOS
PERĖJIMO
PRIE ŽIEDINĖS
EKONOMIKOS
GAIRĖS IKI
2035 M.



**ŽIEDINĖ
STATYBA –**
viena iš šešių
prioritetinių
krypčių

„ Vėluojame, tačiau ne kritiškai,
mažiausia, ką galime padaryti – neatsilikti.
Svarbūs žingsniai jau padaryti.

BIM

taikymo sugriežtinimai nuo
2024 m. lapkričio 1 d.

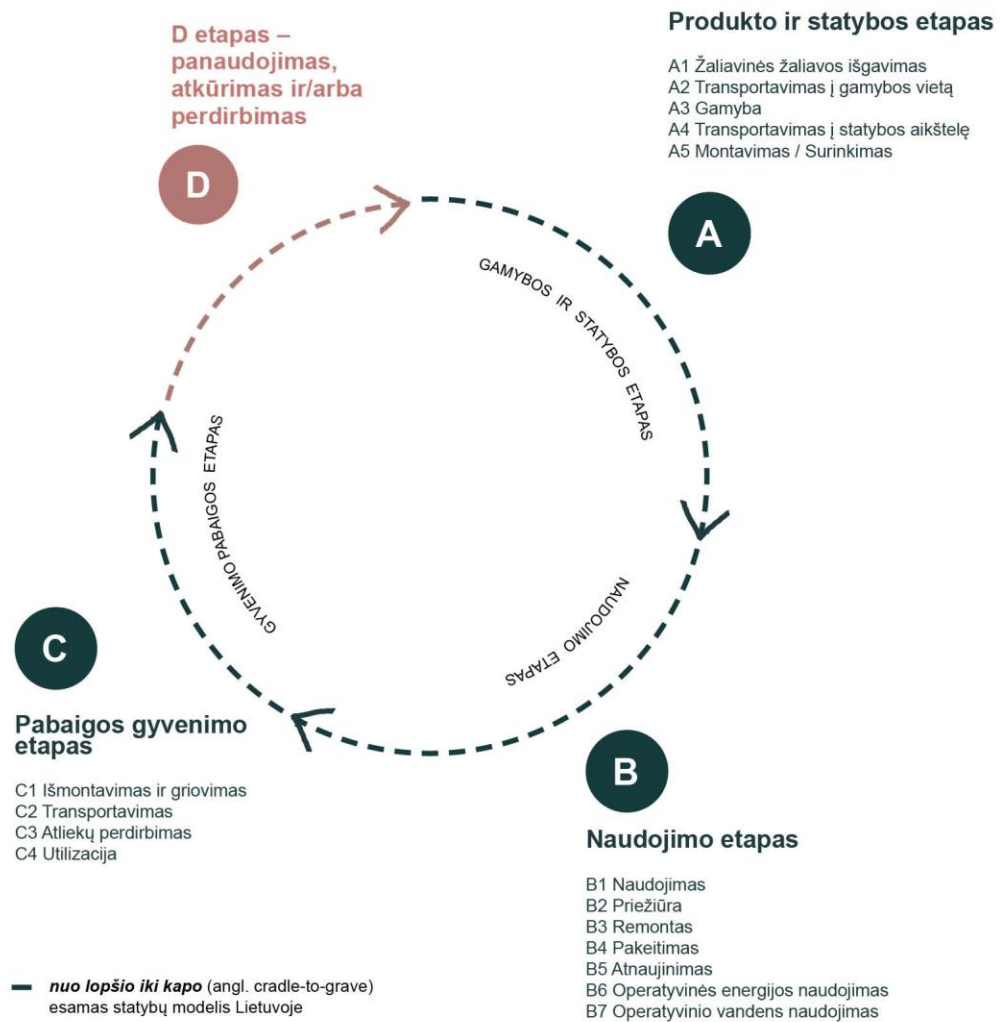
direktyva
ES 2024/1275

reglamentas
ES 2024/3110

SGC IS

Pradedamas projektas
SGC informacinės
sistemos kūrimui 2025 -
2027 m.

Statinio gyvavimo ciklo suvokimas – būtina permaina statybų proceso suvokime



Žiedinė ekonomika ≠ atliekų tvarkymas
 Žiedinė ekonomika = atliekų prevencija

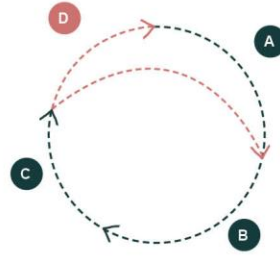
PAKARTOTINIS NAUDOJIMAS – būtina žiedinės ekonomikos sąlyga

--- nuo lopšio iki kapo (angl. cradle-to-grave) esamas statybų modelis Lietuvoje
 - - - nuo lopšio iki lopšio (angl. cradle-to-cradle) žiedinės statybų modelis

Pakartotinį naudojimą galima paskatinti imantis šių veiksmų

ESAMI PASTATAI

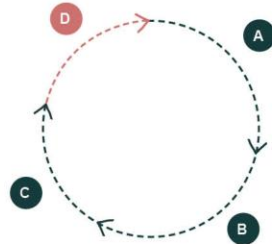
Pastato gyvavimo trukmės pratęsimas



Rekonstrukcijos ar remonto projektų specifikuojimas

1. Įtraukti **medžiagų inventurizaciją ir transformacijos studiją** į statinio projektą
2. Taikyti **CO2 biudžetą**: naudotų produktų naudojimas = organinių produktų naudojimas

Naudotų produktų išsaugojimas rinkoje

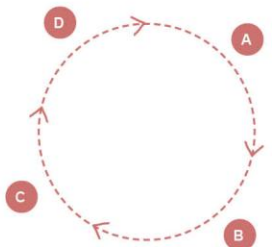


Griovimo proceso specifikuojimas

1. Įtraukti švelnaus ardymo sąvoką ir specifikuoti **švelnaus ardymo etapus**
2. Atlikti **auditą prieš griovimo darbus**
3. Apibrėžti: statybos (griovimo) **leidimo išdavimas ≠ atliekos pastate**

NAUJA STATYBA

Žiedinė statyba



Projektavimas pritaikymui ir išardymui

1. Sukurti **žiedinės statybos modelį**

Siekiant skatinti pakartotinį naudojimą, pagrindiniai reguliacinėmis priemonėmis kontroliuojami procesai – projektavimas, ardymas ir statybinių produktų gamyba.

Išteklių inventorizacija / medžiagų žemėlapis



= t € CO₂

Transformacijos studija



= alternatyvūs
scenarijai

Auditas prieš griovimą



t_(SGA) €

SGA tvarkymo būdas

būklė

Atvejo analizė *Pieštukas**

* Vienas pirmųjų Vilniaus dangoraižių *Hanner 2*, vilniečių vadinamas *Pieštukas*, planuojamas griauti.

Šio atvejo analizė – galimybė kurti reguliacines priemones remiantis praktiniu pavyzdžiu, t.y. surinkti duomenys gali tapti vertingu pagrindu būsimam reguliavimui.

Taip pat pasirinkto atvejo aktualumas gali turėti stiprų edukacinį poveikį tiek profesionalų, tiek Vilniaus gyventojų rate.



15 pav. Pastato statyba. GEDIMINAS ŽILINSKAS / ELTA


Lendanger

Žiedinės ekonomikos principų plėtra

Išsaugant tinkamas pastatų dalis ir medžiagas, mažinamos naujų išteklių sąnaudos ir atliekų apimtys, taip įgyvendinami žiedinės ekonomikos tikslai.

Politinių priemonių paskatos

Aiški aplinkosauginė nauda leidžia kurti kryptingas skatinimo priemones – mokesčių lengvatas, subsidijas, supaprastintus leidimus, – kurie padėtų transformaciją prioritetizuoti prieš naują statybą.

Didžiausią poveikį darančių komponentų įvertinimas

Identifikavus labiausiai taršias pastato dalis (pvz., laikančiąsias konstrukcijas, fasadus), galima kurti paskatas rinktis tvaresnes medžiagas tiek renovuojant, tiek statant naujus pastatus.

Mastelio plėtra ir bendradarbiavimas

Atnaujinti reglamentai bei darni viešojo ir privataus sektorių partnerystė gali paversti pastatų transformaciją įprasta praktika, prisidedančia prie tvaresnės miestų plėtros.

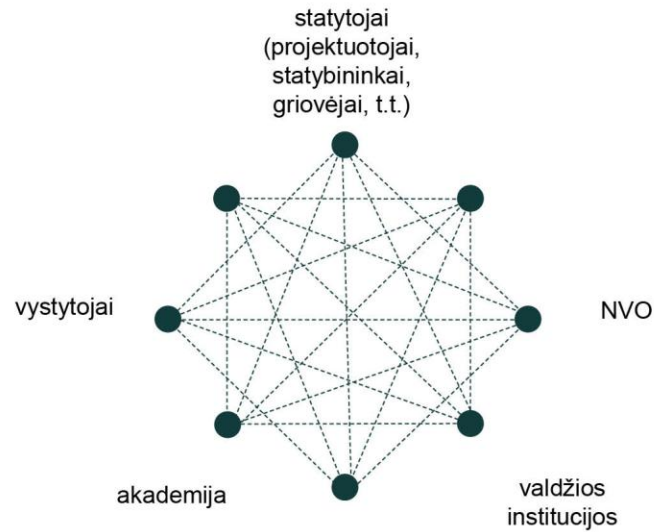
CO₂ įvertinimas

Išsamus anglies pėdsako nustatymas esamuose pastatuose padeda formuoti politiką, kuri skatintų atnaujinimą ir perdirbimą vietoj griovimo.

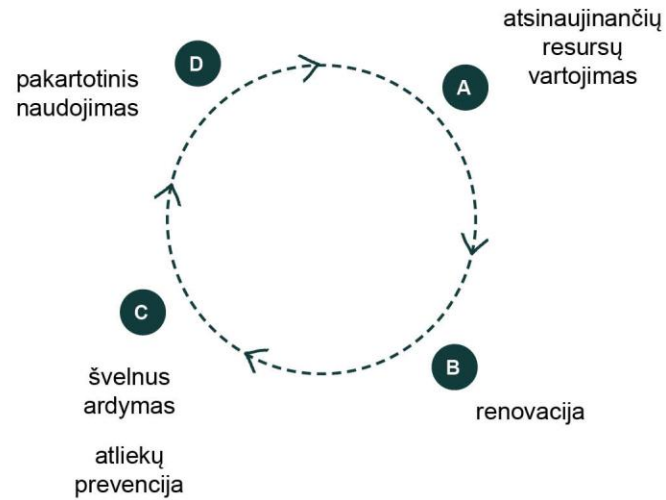
Edukacinė priemonė

Surinktos išvalgos ir duomenys gali būti naudojami kaip edukacijos šaltinis žiediškoje tema – galime organizuoti webinarus ar praktinius seminarus (kūrybines dirbtuves) skirtingoms interesų grupėms, pateikiant realų gerai žinomą pavyzdį.

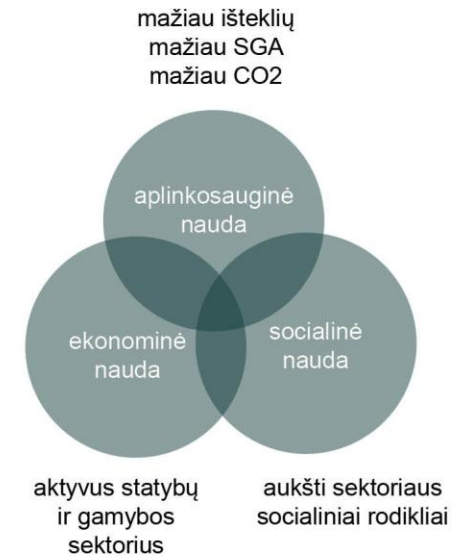
žiedinė statyba



sistemiškai įtrauktos visos suinteresuotos pusės



ištekliai ir energija vertinama visame statinio gyvavimo cikle



siekiami visapusiškos naudos

sėkla pasėta



PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2025 m. d. nutarimu Nr.

DEVYNIOLIKTOSIOS LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

10.2.	PRIORITETAS – Kokybiško ir visiems prieinamo būsto plėtra, pastatų kokybės ir energinio efektyvumo didinimas			
10.2.8.	Suformuoti nuoseklų aplinkai draugiško ir klimatui neutralaus statybų sektoriaus transformacijos pagrindą, įtraukiant visus suinteresuotus statybos sektoriaus veikėjus – sukurti žiedinės statybos vystymo ir valdymo Lietuvoje modelį, kuris sudarytų teisinės ir kitas sąlygas efektyviai vystyti statybinių atliekų perdirbimo, pakartotinio panaudojimo infrastruktūrą, skatinti efektyvesnę išteklių naudojimą statybų sektoriuje ir didinti pastatų ilgaamžiškumą	2025 m. IV ketv.	AM	

Kurk Lietuvai

EGLĖ KLIUČINSKAITĖ

egle.kliucinskaite@kurklit.lt
+37062026600

www.kurklit.lt